

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

Teatrikunsti õppekava

Kristjan Lüüs

MINU ELU KUNSTIS

Praktiline lõputöö

Juhendaja: Garmen Tabor MA

Viljandi 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. Enne teatrikooli.....	4
2. Esimene aasta.....	6
3. Teine aasta.....	15
4. Kolmas aasta.....	20
5. Neljas aasta.....	24
6. Kokkuvõte.....	32
SUMMARY: My life in art.....	33

SISSEJUHATUS

Astusin Viljandi teatrikooli neli aastat tagasi – 2011. aastal. Selleks ajaks olin proovinud korra sisse saada ka Tallinna Lavakunstkooli, kuid minu jaoks polnud tähtis kumba kooli ma sisse saan peasi, et minust saaks näitleja. Kirjaliku lõputöö jaoks olen vaadanud üle vanu erialapäevikuid, mida täitsin kõigutamatu sihikindlusega kolmanda aasta alguseni, mil see sama kiiresti ununes ja polnud enam vajalik. Ka ilma erialapäevikutesse vaatamata tunnen, et olen teatrikoolis teinud läbi tohutu arengu naiivsest harimatust poisikesest võrdlemisi kogenud haritumaks noormeheks. Kindlasti oli väga huvitav taas meenutada esimesi aastaid akadeemias.

Järgnevas töös meenutan ja analüüsin oma kooliteed TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias näitleja erialal. Sündmuste käik on kronoloogiliselt ülesehitatud, alustades koolieelse aja ja esimese semestriga ning lõpetades neljandaga. Seejärel kirjutan ja analüüsin kooliajal tehtud töid. Proovisin välja tuua erinevaid probleeme, takistusi ja juhtumisi ning mida olen neist õppinud.

1. Enne teatrikooli

Kui mitte arvestada päris lasteaiaaega, siis võiks lugeda teatritee alguseks kaheksandat klassi, mil hakkasin käima Uru näiteringis, mis paari aasta möödudes muutus Uru Noorteteatriks. Sellega sai igal aastal käidud Kooliteatrite Festivalil ning isegi trupiga auhindu nopitud, kuid mina ei leidnud kordagi äramärkimist. Viiendast eluaastast alates õppisin lisaks Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis tšello erialal ja seda kuni kümnenda klassini ehk peaaegu 11 aastat. Seega oskasin mängida tšellot, klaverit ja õppisin ise juurde veel kitarril, mis pärast tšellot tundus üsna triviaalne pill. Samuti meeldis mulle juba algklassides oma parima sõbraga klaveril kuulmise järgi lugusid õppida ja komponeerida. Gümnaasiumis olin juba kindel, et maksu mis maksab, minust peab saama näitleja. Mind julgustati ka igal sammul kaasa, kuna 8. klassist alates, mil ma juhtisin oma kooli, Tartu Kunstigümnaasiumi, juubeliaktust Vanemuise suures majas, polnud aktust, mida ma poleks juhtinud või kus ma poleks esinenud. Kooli juhtkonnaga oli seega läbisaamine hea, kuna nad teadsid, et saavad mind igal üritusel “tanki pista”. Teisipidi tähendas see, et ma hakkasin sellist eelisseisust ära kasutama ning kui ma ei viitsinud mõnes tunnis olla, siis ütlesin aineõpetajale, et pean aulas proovi tegema ning kerge vaevaga lubatigi mind tunnist ära aulasse klaveritaha musitseerima. Ühel hetkel tundsin, et õpilastel hakkab minust juba küllalt saama, kui ma nii igal aktusel domineerin ja seega püüdsin viimastel aastatel sellest kõrvale hoida. Polnud raske välja arvutada, et aasta mil ma lõpetan, toimuvad sisseastumiskatsed Lavakasse. Kõik õpetajad ütlesid: “Kes siis veel, kui mitte meie Kristjan?” Tuleb välja, et kõik teised, kuna viimasest voorust ma edasi ei pääsenud. Kõrgelt kukkumine oli karm, kuid tagasi vaadates vajalik. Ma poleks suutnud tollel hetkel täielikult väärtustada privileegi õppida teatrikoolis. Olin noor, rumal, naiivne ja seda pauku oli mulle vaja. Hämmastav on tagasi mõelda, et olgugi, et olin täiesti kindel, et tahan näitlejaks saada ja

ainult selle erialaga oma elu tõsisemalt siduda, ei lugenud ma peaaegu üldse raamatuid, rääkimata erialasest kirjandusest, ega käinud teatris. Mõni üksik etendus aastas ja isegi Kooliteatrite Festivalil osaledes ei vaadanud ma eriti kaasvõistlejate töid – ei kõla nagu inimese moodi, kes oleks nõus käima aastast aastasse teatrikooli katsetel, kuni ta sisse saab või kuni ta liiga vanaks jääb. Ometi olin ma veendunud, et selline on lahendus. Kui see ei näita mu naiivsust, siis mis veel? Seepärast tuleb tänada emakest loodust, kes tegi minust sihvaka noormehe ja andis erakordse hääle ning kindlasti ka mu lihast ema, kes mind nii noorelt muusikakooli pani ja sundis mind pilli harjutama ja muusikakooli mitte pooleli jätma seal, kus oleksin seda oma lapselikust laiskusest kordi teinud. Tänu sellele arenes mul välja väga hea muusikaline kuulmine, lauluoskus ja mitmete pillide valdamine. Olen üsna kindel, et just tänu sellele ma lõpuks ka Viljandi teatrikooli sain. Mul olid olemas mingisugused eeldused ja minus nähti potentsiaali areneda. Selle eest olen eksamikomisjonile elu lõpuni südamest tänulik. Kui mind pärast viit tundi närvesöövat uksetaga ootamist eelviimasena vestlusele kutsuti, puhkesin nutma juba enne, kui Jaanika Juhanson lausus sõnad: “Tere tulemast!” Seda kuulnud, olin juba lohutamatu ja seega kartsid teised, nähes mind sellisena uksest väljudes, kõige hullemat ning olid üllatunud, kui ütlesin, et sain sisse. Minu ümber tekkis hetkega tulevaste kursakaaslaste kallistav kuhi. Mäletan, kuidas kursusekaaslane Kaarel Targo tõi mulle poole tunni pärast suhkruvett, kuna õnnepisarad ei lõppenud. Iga kord, kui mõtlesin, et sain sisse või kui lähedad kursakaaslased mul on, puhkesin uuesti ulguma. Mitte keegi, isegi mitte tüdrukud, ei nutnud nii. Nüüd tean, et õnnelikum pole ma nende nelja aasta jooksul olnudki, sest kõik mis edasi tuli, oli kivikõva reaalsus.

2. Esimene aasta

Pärast sisseastumiskatseid anti meile pikk raamatute nimekiri, kust pidime enne esimese semestri algust kõik raamatud läbi lugema, et anda meile kõigile sarnane stardikapital *basic*-teadmistest teatris. Kuna ma teadsin, et olen väga aeglane lugeja, siis lugesingi see poolteist kuud iga päev mingit raamatut ja kui Jaanika Juhanson siis esimesel kokkusaamisel küsis, et palju te läbilugeda jõudsite, olin mina ainus, kes vastas, et kõik. Ma polnud elus nii palju raamatuid ühe korraga läbi lugenud. Tegelikult peaks mõne-aastase vahega kõiki neid raamatuid uuesti ülelugema, sest lugedes seda, mida olen neist tsitaatide näol erialapäevikusse talletanud tolles ajahetkes, olen täiesti veendunud, et sama teatmeteos annab hoopis teist ja lausa uut infot, kui siis. Põhjuseks vahepealne haritus. Esialgu, puhta lehena, haarad vaid üsna algelist ja kogu seda *basic*-infot, kui aga näiteks nüüd täiustaksin sama teose lugemisega juba nüansse õpitust.

Kohe päris algusest peale võtsin omale suure A4 formaadis erialapäeviku, kuhu kirjutasin mõtteid, tundeid, muljeid igast etendusest, kus käisin, tsitaate, artikleid ja situatsioone elust enesest. Mõtlesin, et miks kirjutada igavat tekstikonspekti, mida hiljem kuiv lugeda on, kui võib kleepida juurde pilte, väljalõikeid ja nende puudumisel need ise juurde joonistada. Mäletan, kuidas kursuse juhendaja Kalju Komissarov mitmeid kordi tegi mulle märkuse, et ma erialatunnis jälle nende piltidega mässasin. Nüüd saan aru, et tegelikult polnud asi piltide kleepimises vaid keskendumises ja tähelepanu väärilti kanaliseerimises tunni ajal. Erialapäeviku kõrval kandsin igal pool kaasas väikest märkmikku, mis hõlpsasti taskusse mahtus ja kuhu sai tänaval, tunnis või teatriskäies kiiresti vajaliku üles märkida ja alles hiljem kõik kenasti puhtandi vormis erialapäevikusse kanda. Nüüd, üle aastate taas erialapäevikut lugedes sain aru, et see on täis väga tarku tsitaate, millest paljud ununesid ilmselt peagi pärast üleskirjutamist.

Kasutasin erialapäevikut, et talletada, mitte, et sealt õppida. Teisipidi saabki sellest õppida pärast mingi aja möödumist. Kadedusega lugesin, mida kõike ma üleskirjutanud olin, kui palju ma elu jälgisin – seda kõike ma praegu enam ei tee, kuid peaks. Järeldus: olen mugavaks läinud. Mõistan, et siis tegin seda suure entusiasmi pealt, mis esimesel aastal oli, kuid tegelikult ei tohiks näitleja seda kunagi lõpetada. Kellegi mälu pole nii hea, et kõik niisama meelde jääks ja tihti omandavad paljud asjad, nagu näiteks juhtumised elust enesest, oma väärtuse alles hiljem, kui otsid näiteks lavastuse või rolli tarbeks üht-teist.

Olles lugenud üsna semestri alguses kirjapandud eneseanalüüsi “Miks teater?”, hakkas mul täitsa piinlik avameelse ülestunnistuse ja selle vabandamise üle, miks ma varem raamatuid ei lugenud. Lugeses praegu keskmiselt kaks ja pool raamatut kuus (ja ma ei räägi ainult mingisugustest saja-leheküljelistest “voldikutest”) mõistan, kui palju ma tegelikult sellega oma arengut pärssisin ja kui rumal ma olin. Nüüd tuleb kaotatud aeg tasa teha, kuid olla 23-aastaselt nii tark, kui oleks võinud olla gümnaasiumi lõpus, on üsna nutune. Õnneks mõistsin juba siis oma rumalust selles vallas, kuid realselt selle vastu midagi tegema hakkasin alles pärast kolmandat aastat teatrikoolis. See näitab ainult seda, et pärast esimest entusiasmituhinat ei võtnud ma olukorra parandamiseks siiski midagi ette, kuigi olin oma vigadest ja puudustest teadlik, mis on lausa kuritegelik.

Mäletan, et enne kooli oli enesekindlus päris kõrge ja ka laval olin julgelt ja probleemideta, kuid nüüd seda õppides sain aru, et ma ei oska midagi ja enesekindlus läbis suure kukkumise. Eriti teravalt tundsin seda siis, kui kohe esimesel aastal saime osa Ugala muusikalist “**Inetu**”, mida siis koos vanema kursusega [9. lend] pidime tegema. Siis oli tõesti see tunne, et kuidas me saame juba midagi laval teha, kui me pole ju veel midagi õppinud, kuigi enne kooli sellist mõtet kordagi polnud, kuigi laval sai käidud korduvalt. Kindlasti oli “Inetu” juba eraldi omaette “kool”, mis õpetas väga paljut ja andis varajase, kuid vajaliku lavakogemuse. Proovid olid muidugi koos muu kooli tiheda graafikuga halastamatud, mis ühel hetkel viis konkreetse ületöötamiseni ning nii mõnegi tervis kui ka minu puhul hääl, hakkas üles ütlema. Õnneks tundis Kalju [Komissarov] selle ära ning andis õigel ajal muude asjade arvelt kauaigatsetud puhkust. Kirjutasin üles iga etenduse viberused ja õnnestumised ning hämmastaval kombel sain

lavalise hea enesetunde kätte alles kaheksandaks etenduseks. Muidugi, paljudele oli “Inetu” vaid ühiskoreograafiad ja -laulud, kuid nii mõnelegi meist olid usaldatud kandvad rollid ning seega olin minagi Konnaisa laulvas-tantsivas rollis suure pinge all. Läbivalt oli ikka see, et kui teise vaatuse poolepealt said kursakaaslased juba kergemalt hingata, oli minu jaoks kõik veel ees ja alles pärast Konnaisa numbrit kadus lavanärv. Olgugi, et Oleg Titov, meie liikumisjuht oli iga etendus saalis ning kui midagi ikka kardinaalselt untsu läks nagu näiteks pidevalt jukerdav mikrofon või valed sammud või üksikuil kordadel ka lavale mitteilmumine Vallo näitel, siis oli ta kohe lavataga meid hurjutamas. Samamoodi hoidis ta meil koos Peeter Konovaloviga silma peal, et algtekst võrdlemisi muutumatuna etendusest etendusse säiliks, kuid Konnaisa numbris lubati meil pärast laulu lõpetuseks natuke ka humoorikalt improviseerida, kuid ka see tuli alles pärast pooli etendusi. Komandal etendusel, ma mäletan, ma lausa tardusin mitmeks sekundiks paigale, kui Lennart Peep konnapojana pärsit laulunumbrit järsku minu juurde tuli ja mul käest kinni võttis. Kindla misanstseeni ja täpse tekstiga tüki juures oli iga uus asi hirmutav, kui publik saalis oli ning samamoodi polnud ju mingit lavalist vabadust, mis oleks lubanud “olla hetkes” ja adekvaatselt sellele reageerida. Muidugi esimese kursuse esimesel poolaastal olekski seda natuke vara oodata. Teisipidi seoses selle korrapärase lavastusmustri tõttu pääsesin korra piinlikust olukorrast, kui pärast onnalaulu avastasin, et ühtki sõna dialoogi ei tule meelde – pea on täiesti tühi. Suu aga hakkas õigel ajal õiget juttu rääkima nii, et mul tuli tekst meelde ja sain rahu stseeniga edasi minna. Võin kihla vedada, et väliselt polnud üldse aru saada, et midagi oleks korrakski valesti olnud. Mingit rahalist tasu me nende etenduste eest ei saanud, nagu vanem kursus, sest meile oli see koolitöö. See-eest, kui meil oli mõnel korral päevas kaks etendust, organiseeris Kalju meile välja lõunasöögi, pärast mida kõik see mees lõunauinakut magas.

Kalju julgustas meid olema ausad ja avatud, proovima erinevaid teid, ka neid, mis ei sobi. “Kool on koht, kus teha vigu, kus katsetada” oli põhilause, mida me kuulsime. Väga palju aitas tegelikult kaasa tema öeldud lause: “Mul ei ole õigust kuuldavaks teha mitte ühtegi sõna, mille tähendust ma ei tea.” ehk võttis meilt valehäbi nagu me peaksime kõike teadma ning see oli hämmastav, kui a priori asju ei teatud. Ma otsisin ikka väga paljude sõnade tähendusi, ka nende, millega olin korduvalt enne kokku

puutunud, kuid ei julgenud küsida. Õige on see, et küsija suu pihta ei lööda ja tähtis on luua keskkond, kus vigade üle ei naerda vaid aidatakse neist üheskoos üle.

Esimest korda elus hakkasin õppima akrobaatikat. Mäletan selgesti, kuidas ma muretult lasteaias olin hundiratast lasnud, kuid oma uue ja kohmaka kehaga ei osanud ma suurt miskit peale hakata ja ilmselt seepärast tundusid ka kõige lihtsamad harjutused esialgu kontemurdvana. Huvitav oli see, et ma julgesin neid harjutusi siis proovida ainult kursaõe Laura Niilsiga. Ma ei tea miks, kuid temast kuidagi õhkas tollel hetkel usaldatavust. Hiljem, ilmselt ka olukordade sunnil, partnerite valik laienes, kuid alguses oli vaid Laura. Mäletan, kuidas me iga Hellar Bergmanni tund õppisime mingi uue akrobaatilise triki ja iga tunni alguses oli mul tunne, et kui ma seda proovin, saan ma surma. Siiski liikusime me rahulikult ja detailhaaval, niiet kui natuke julgust kokku võtta, siis olid elemendid päris lihtsad. Alustasime kukerpallist, mis oli petlik, kuna vastupidiselt eelarvamusele oli see üks raskemaid, mida pidime harjutama iga tunni alguses. Talvel saime lisaks Hellarile, tema enese õpetaja, Vladimir Granovi, käeall seniõpitud lihvida ning veel lisaks üht-teist. Samuti lisandus kuskil sellel ajal Kardo Ojasalu tõstetehnika workshop, mille lõpus viskasime juba saltosid. Muidugi tegid enamik seda ühe-kahe inimese turvamisel ja abil, kuid ettenäitamisel tegid nii Märt, kui Kaarel selle täitsa üksi ära.

Olin harjunud olema klassi lõuapoolik ja muidu tore mees, seega oli väga harjumatu, kui üle Eesti 17 andekast ja elavast inimesest kokkupandud kursusel järsku kõik sellised olid. Kaasa tõi see esialgu teineteise nurkade lihvimise ehk palju müra ja aeg-ajalt ka erimeelsuseid ja konflikte. Meenutades esimesi koosolekuid kursusega, polnud meil ei süsteemi ega korda, vaid kära ja emotsioonid. Oli tunne, et ilma kindla juhi, näiteks Kaljuta, kellelt olime harjunud kuulma, mis on õige, ei suudagi me tülli minemata hakkama saada. Mäletan, et selle asemel, et kogu selle suure kambaga väikeses kateedris koos lärmata, armastasin istuda võrdlemisi vaikselt aatriumis ja muusikat kuulata.

Juba aasta alguses andis Kalju meile iseseisvaks ülesandeks harjutada naermist (ha-ha-ha; he-he-he...), et seda saaks tulevikus kasutada. Mina sellega vaeva ei näinud ja ausalt öeldes, olen aastate jooksul mitmeid kordi sellega hädas olnud ning proovinud

forseerida naeru, mis on mõjunud ebasiiiralt. Seega töö, mis TULEB ära teha, kuid mis siiani on tegemata.

Erialatundides alustasime etüüdidega. Nii tuli kõigepealt klassikaline “Tulen, kuulen...” (mis saab edasi), teiste hulgas ka esemeteta etüüd ning paarisetüüdid. Olles Uru noorteteatris väga palju etüüde teinud, oli see mulle lihtne... kuni esimese erialani, kus etüüdi ette tuli näidata. Siin tuli välja suur erinevus teatrikooli ja noorteteatri vahel. Nimelt Urus anti teema, siis tuli kiiresti midagi vaimukat mõelda ja see laval ette kanda ning edasi sellega ei mindud. Kuid nüüd tuli välja, et “mõtleme edasi” nagu Kaljule meeldis öelda. Minu jaoks oli see suur üllatus, et me etüüdiga edasi tegeleme, kuna ma polnud kunagi seda teinud. Samamoodi ei olnud see esimenegi etüüd eriti täpne ning olin otsustanud realiseerida ka esimese idee, mis mul tuli. See hakkas alles pika ajapeale muutuma ning läbi aastate läksin ikka “esimese hurraa” teed. Teised mõtlesid läbi ja tegid tööd ning neid saatis edu. Mina sain asjale kiiresti pihta, kuid tihti avastasin, et see minu asi polegi kõige parem. See laienes ka hiljem stseenidele ja katkenditele, kus samuti kohe kiiresti mingi esmapilgul huvitava või jõukohase teksti valisin, sellesse suuremalt süvenemata. Taaskord arenesid teised rohkem, kuna võtsid teinekord ehk natuke raskema või pikema materjali. Eks see tuli välja ka esimesel erialaeksamil, kui Kalju palus teha oma valik etüüdidest, mis meie enese meelest kõige paremad oleksid eksamil näidata ning minul langesid üksiketüüdid kõik peale ühe ära.

Teine üllatus erialaeksamil oli lavakõne, mis mul endameelest läks väga hästi, kuni Kalju minult kateedris küsis, et miks ma munadeta mehe häälega (peahäälega) oma teksti lugesin. Arvasin, et minul pole mingit probleemi lavakõnega ning ka diktsioon oli parem, kui paljudel teistel, kuid üllatuseks sain ikkagi lavakõne B. Siitpeale algas, mulle enesele *nonsense*'ina tunduv, märkustesari, et ma nautivat oma häält. Ma ei tea, võib-olla ma kuidagi nõndamoodi lugesin või kasutasin liiga laulvat kõnet, mis oli ka ilmselt vaid katsetamiseesmärgil ja oskuste puudumisest tulenev. Siia maani usun, et see on natuke valesti interpreteerimise asi, kuna minu jaoks ongi mul selline hääli ning ma räägin tavaliselt. Muidugi võib siin olla ka seesamune asi nagu mul esimese lavakõnega oli, et esinemisolukorras tuleb närv sisse ja keha lülitub mingisse automaatrežiimi, et “hakkama saada” – nii hakkab hääli tekitama kuskilt vales kohast. Aga kuna ma ise

adekvaatset kõrvalpilku sellel hetkel ei oma, siis keeldun seda märkust uskumast, kuna proovides, kus keha ei tööta adrenaliiniga, on kõik korras.

Kindlasti ei saa üle ega ümber kursusevennast Rauno Polmanist, kui rääkida esimestest erialaeksamitest. Nimelt tema oli ideaalne näide sellest, mida ei tohi laval teha, kui mõtleme fenomeni, mida nimetatakse “silme-eest mustaks minemist”. Senimaani on meie kursusel nali koerast ahviks. Kõnealune intsident juhtus lavastajate massietüüdis, kust Rauno poolepealt ära kadus. Pärast etüüdi tuli aga meie juurde Kalju ja ütles, et Raunoga juhtus õnnetus, kiirabi viis ta ära ja tal on peas auk. Tüdrukud, eriti Laura Niils, olid šokis ning me kaalusime juba paljude etüüdide ärajätmist või parimal juhul ümbermängimist, kuid kuna üsna pea oli paus, siis võitsime aega ning selle ajaga jõudis Rauno ka seotud peaga tagasi kooli. Mõningase arutelu tulemusena otsustasime, et midagi ära ei jää ning ka edasilükatud Rauno etüüdid tehti tagantjärele ära.

Olgugi, et paljusid eksimusi ma eneses kohe parandama ei tõtanud nagu seda olid lugemine, naeru harjutamine või materjali süvenemine, siis õnneks hakkasin ma täiel rinnal kasutama teatritudengi privileegi saada tasuta teatrisse. Ei läinud kaua aega, kui Ugala senine mängukava oli vähemalt korra läbivaadatud ja veel enam – erialapäevikus väikestviisi ka analüüsitud. Aeg-ajalt panime ka autotäie inimesi kokku ja sõitsime Tallinnasse Linnateatrisse. Samamoodi võtsime üsna hulgakese osa harrastusteatri festivalist või tudengiteatri päevadest, vaadates etendusi ja nendest õppides. Praeguseks on see üsna ära vajunud. Festivalidest käime veel Draamafestivalil, kuid kuskile harrastusteatri festivalile küll keegi minna ei viitsiks. Ka teatriskäimine on muutunud võrdlemisi harvaks. Ma tunnen, et olen selles suhtes jõudnud mingisuguse küllastumiseni, kus mind enam ei tõmba teatrisse. Ilmselt on vaadatud lavastustest tekkinud teatav üldistus võimaldav ülevaade ning eelhäälestus erinevate teatri või näitejate suhtes. Tihti võid teatrisse minnes kindel olla, et koged midagi võrdlemisi keskpärast. Väga häid ja väga halbu teatrielamusi on väga vähe ning skeptilisele teatritudengile, kes arvab, et ta teab vaata, et kõike on üllatused harvad.

14. veebruar 2012 oli esimene sõbrapäev lavakoolis. Hommik oli täis kallistusi, Raunol oli “võlukott”, kust igauks omale pimesi mingi maiustuse tõmmata võis. Kaarel oli ära keetnud kaks tosinat muna ja neile näod-nimed peale joonistanud ning Lauri punus

päeva lõpuks kõigile sõbrapaela. Selline armastus ja ühtsus oli meil esimesel kursusel. Ma ei mäletanudki seda enne erialapäevikust lugemist. Praegu, neljanda aasta lõpus on pigem mingisugune küllastus, väsimus, kuhati isegi tüdimus neist inimestest. Õnneks (või siis kahjuks) sõltub see palju päevast, kuid niisugust kooskäimist ja kingituste tegemist pole juba ammu. Isegi sünnipäevi me enam ei pea. Muidu oli ikka igapäevale kook küpsetatud ja mõni sai isegi kingitusi, kuid nüüdseks on see kuidagi hääbunud. Teisipidi oleme õppinud tegema efektiivset koostööd. Esimesel kursusel olid koosolekud või nõupidamised või isegi koos lastelavastuse väljamõtlemine tõeline õudusunenägu. Meil polnud süsteemi, kõik läksid väga kiiresti emotsionaalseks. Me justkui janunesime kellegi karmi käe ja otsustusvõime – kindla juhi järele nagu erialatundides oli seda Kalju. Kui tema midagi ütles, siis nii oli. Nüüdseks oleme juhita, kuid süsteemiga ning teineteisega suuremal osal ajast arvestav grupp. Enam pole meie koosolekud lärmakad, stressirikkad emotsioonipursked isiklikul tasandil vaid konstruktiivsed. Muidugi on Kalju alati öelnud: “Te olete üksteise külge 4 aastaks keevitatud ja see oleks ebaprofessionaalsus, kui pööraksime suhted selliseks, et ei kannata ühes ruumiski olla.” Seega on tegelikult pidevalt olnud kellegagi midagi konfliktisarnast, kuid oleme kõik nendest üle saanud. Mingi hetk hakkasin isegi tundidest puuduma nii, et inimesed hakkasid minu pärast muretsema. Ühes tantsutunnis, kus mulle taas paarilist ei jagunud, läksid Kaarel ja Kristo Lauri juurde ja tõmbasid ta Jaanika juurest ära, et ma tantsida saaks ja ära ei läheks. Nii tegimegi vahetustega. Tihti, kui meel oli väga must, suutsid kursakaaslased mind oma lahkuse ja toetusega üllatada. Neil hetkedel sain aru, et tihti oligi viga minus. Nimelt projetteerisin oma muresid teistele ja tihti kerisin väljamõeldud konfliktsituatsioone oma peas seni, kuni need mu tuju ära rikkusid. Muidugi mitte tahtlikult. Sellest siin saan aru alles nüüd, neljandal aastal.

Veebruaris saime üllatusena ühe väga huvitava koostööprojekti osaliseks. Nimelt pandi meie kursuse näitlejad kokku Drakadeemia tudengite, lavastuskorraldajate, valgustehnikute ja multimeedikutega, jagati gruppidesse ning pandi tööle kavaga suve alguses oma “miniteatriga” mõnes Tallinna muuseumis TREFi-raames lavastus välja tuua. Minu grupis olid Jaanika Tammaru (lavastaja), Mari-Liis Mägi (Drakadeemia), Pille-Riin Lillepalu (lavastuskorraldaja), Andres Tõlp (valgustaja) ja näitlejatest siis mina, Laura Niils ja Sander Rebane. Mai keskel me sõitsimegi Tallinnasse tegema

nüüdseks nimeks saanud lavastust **“Hea on seal, kus meid ei ole”** ning meie grupp jäi paikseks Jaan Seegi muuseumisse, mis oli oma olemuselt sarnane kasvuhuonega, kuna kolm seinat neljast olid klaasist. Eriliseks tegi lavastuse ka Jaanika Tammaru konseptsioon, kus toimuvat on võimalik jälgida nii väljast, kui seest ning kummalgi publikul formuleerub toimuvast erinev pilt. Jaanika ei tahtnud teha otsest armukolmnurka minu, Laura ja Sandriga, kuid armastusest see tükk siiski rääkis. Veel enne maikuud tegime Mari-Liisi ja Jaanikaga akadeemias proove nii, et meile anti olukord, tegime etüüdi, see filmiti üles ning kirjutati meie oma sõnadega stseeniks. Minu jaoks eriliseks tegi lavastuse see, et sain olla justkui selle muusikaline kujundaja, kuna Jaanika soovis, et kirjutasin Laura tegelaskujule loo haripunktiks instrumentaalpala. Seda hõlbustas asjaolu, et mul tekkis rumalalt lavasümpaatia ehk “valearmumine” lavapartnerisse ehk läbi tegelase jäid mingid emotsioonid–tunded minusse alles ning piinasid mind protsessi vältel. Enese kasuks pööratuna sain piisavalt inspiratsiooni, ei see instrumentaalpala valmis kirjutada klaverile ja kahele tšellole ning anda ka usutavate emotsioonidega etendusi. See oli ka üsna esimesi kordi olla oma kursusest nõnda kaua eemal. Seega, kui mingi hetk pidime taas Tallinnas kursusega kokku saama, oli selline veider jällenägemisrõõm. Muidu olid ikka vaid oma grupi inimestega. Esimest korda kasutasin oma rolliloomes reaalseid inimesi ehk minu tegelaskuju Paul oli kokkusulatatud minu gümnaasiumiaegsest klassivennast Olle Sokist ja muusikakoolikaaslasest Paul–Gunnar Loorandist (temalt ka nimi). Hämmastaval kombel läks inimestele see tükk väga korda ja nii meile endilegi niiet, kui etendused läbi said oli mul ikka väga kahju. Õppejõud Jaanika Juhanson käis kõiki meie etendusi vaatamas ja ka talle väga meeldis see. Tema sõnul oli tegemist väga kurva looga, kuna tunneb päriselus selliseid inimesi, keda meie lavastuses vaid kujutasime. Väga elus teater.

19. – 20. juuni olid meil teise poolaasta erialaeksamid, mis lõpetasid ka meie esimese aasta teatrikoolis. Mäletan, et väga paljudel oli enne eksameid väga raske. Mõni tegi proove juba öötundide arvelt, akadeemiasse ööseks jäädes ja siis hommikul uuesti sama hooga edasi. Tean, et paaril üksikul tekkisid isegi uneprobleemid. Nii halastamatut tööd tehti enese tervise arvelt. Olgu siinkohal öeldud, et mina polnud üks nendest. Mina tegin mõõdukalt proovi ning ei veetnud akadeemias rohkem aega, kui vaja. Kindlasti oli sellel mõju ka mu erialastele oskustele ning aeglasele edasijõudmisele, kuid vähemalt oli mu

tervis korras ning ka teine asi, mis mulle väga tähtis on – eraelu. See on väga tavaline, et teatrikooli ajal on peaaegu võimatu kellegagi suhtes olla. Minul vedas. Minu tollaegne kaaslane sai samuti samal aastal Viljandi Kultuuriakadeemiasse sisse ning kuna me kahekesi Viljandis koos elasime, polnudki vaja eraldi kuhugi kellegagi kohtuma minna. See-eest olin ma aga väga palju kodus ja ka proove ei meeldinud mul väga pikalt teha. Iseenesest on see mul siamaani, et kui ma proovis mingi asja, mida tahtsin saavutada, kätte saan, ei tunne ma vajadust hakata uuesti ja uuesti materjali läbi ketrada vaid pigem tahan lasta sellel kinnistuda. Kui aga eksamiteemal jätkata, siis juba esimese poolaasta eksamitel anti meile mõista, et küll me oleme ikka tugev kursus ja kuidas ikka üks või teine asi on meil paremini, kui seda oli varasematel kursustel jne. Mina suhtusin sellesse teatava skepsisega ning pidasin seda pigememotsioonipealt öelduks või ka millekski, mida noorele kursusele ikka öeldakse. Mindi isegi nii kaugele, et öeldi selle eksami tagasisides, et 10 aastat pole kummaski teatrikoolis veel nii head 1. kursuse eksamit nähtud. No midagi sellist on väga raske uskuda ja minu jaoks on see kahe kooli paremus-kõrvutamine üleüldse natuke tobe ja ebavajalik.

3. Teine aasta

Kuna näidendite lugemine käib klassikalise humanitaarhariduse juurde, siis anti meile selleks suveks muu hulgas ka omajagu näidendeid lugeda. Mäletan, et Peeter Raudsepp ütles meile siis, kui olime just kooli vastu võetud, et meie motivatsioon langeb tulevikus. Siiski peaksime katsuma seda jaotada nelja aasta peale. Tollel hetkel oli mul raske teda mõista, kuna minu jaoks oli teatrikooli sisse saamine unistuse täitumine ja sama imeline, kui Sigatüüka võlurite koolis õppimine. Harry Potterit lugedes oli pidev hämmastus, et k u i d a s nad ei viitsi seal koolis õppida, kui nad saavad õppida ju v õ l u k u n s t i ! Sama lugu oli alguses teatrikooliga, kus antakse võimalus õppida näitlejaks. See on midagi suurepäraselt. Mida aeg edasi, seda rohkem sain ma aru, mida ta selle motivatsiooni all mõtles. Tõesti, kui esimene hurraa oli möödunud, hakkas langema ka motivatsioon. See juhtus juba esimesel poolaastal ning sellest ajast peale on kõikunud kuskil Harju keskmisel tasemel ja sõltunud väga paljudest erinevatest teguritest. Sellel suvel ei lugenud ma peaaegu midagi. Muidugi oli selle esimese aastaga tekkinud juba selline südametunnistus, mis ei lasnud korralikult puhata vaid koputas pidevalt kuklasse, et “tee midagi, loe midagi, treeni end...”. Võib-olla selle trotsiks ma puhkasingi ja vahetasin emaga majakatust.

Päris erialakaugelt muidugi mu suvi ei möödunud. Jaanika Juhanson lavastas Pokumaal juuli teises pooles lastetükki “**Pokumäng**”, kus lisaks minule löid kaasa Birgit, Fatme, Kaija, Lauri, Laura, Mihkel, Sander, Imbi Türk (meie kooli lavastuskorraldaja) ja Linda Vaher (Lavakast). See oli väga tore aeg ja ka samuti esimene töö, mille eest meid tasustati. Elasime kohapeal – Pokukojas, mis oli kaunistatud Edgar Valteri imeilusate maalidega. Tõepoolest väga armas, looduslähedane ja rahulik koht. Isegi telefonilevi polnud. Seega elasimegi sisse Pokumaailma tutvudes Pokuraamatute, Pokukalendri ja

muu seesugusega. Kuna tegemist oli vabaõhutükiga, mis pidi liikuma kolme erineva koha vahel, olles ka publikue rännak sõna otseses mõttes, liikudes kõige avaramast platsist kõige kammerlikuma pokukuhjaümber istumiseni, tahtis lavastaja sellesse integreerida akrobaatilisi elemente. Seega saimegi kohe oma oskused välja käia ning näidata, mis me esimese aastaga omandanud oleme. Selle kõige viis omamoodi uuele tasemele Linda Vaher, kes on pärit kuulsast Vaherite tsirkuseperest. Tema kummutas igasugused mõtted, et m e i e midagi oskame, kuna ta elas ja hingas tükimaad keerulisemat akrobaatikat. Siiski ei lasnud me sellest end heidutada vaid kasutasime neid elemente, mis meile sobisid, kenasti ära. Lisaks akrobaatikale püüdsime gruppides leida pokuplastikat ning leiutasime erinevaid pokumänge. Õhtustel aegadel, kui pidime sees konutama, rääkisime kõik koos lugusid oma lapsepõlvest, kirjutasime pokuteemalisi luuletusi ning arendasime nendest kitarrisaatega laulud. Vaid nädalaga sai mõtetest ja erinevatest kildudest kokku tore lavastus.

Augustis sain ka teise erialase töö. Nimelt Mart Toome ja Anti Reinthal tegid Kääpa külas, Kalevipoja kojast suvetükki **“Virus Tango”** ning mina pidin asendama Marko Mäesaart, kes tegi paaril öhtul kattuvalt Tartu Atheena keskusel Komissarovi tükki "Viimane Dracula". Seega õppisin marginaalse ent humoorika rolli sisse. Hariv oli selle tüki tegemine aga hoopis teisel põhjusel. Sain natuke teada, kuidas Linnateatris näitleja elu on. Võib ju küll olla üks populaarsemaid teatreid Eestis, kuid näitlejate palgad on ikka väiksed ja esimesed 4–5 aastat oled teatris justkui mittekeegi ning saad üsna mõttetuid osi. Kindlasti on see individuaalne, kuid mingisugune sissevaade sellesse maailma ikka. Ühel etendusel sai Anti Rinthal herilaselts huulde nõelata, mis seepeale 3x suuremaks paistetas, kuid viimasest reast vaadates polnud arugi saada. Näitleja andis teksti täpselt ja arusaadavalt.

Teine kooliaasta algab suure haridusreformiga, mis akadeemia juhtide subjektiivsetele suhetele meie osakonna inimestega pöörataksegi etenduskunstide osakonna vastu, mida siis soovitakse ära kaotada ettekäändel, et see dubleerib Tallinna kooli. Algab närvesööv kodusõda. Terve meie kursus on meeletatud akadeemia juhtorganite vastu ning on äraootaval seisukohal, millal ja kuidas anda vastulööki. Õnneks vajadust selleks kordagi ei tule, kuna meie raskekahurvägi Kalju Komissarov annab kõvasti vastutuld, mis lõppeb Anzori närvivapustuse ja haiglasse minemisega. Toimuvad erakorralised

koosolekud tudengitega ja ilma. Kõige magusamast kohtumisest Anzori ja kõigi meie õppejõududega jäin ma kahjuks ilma, kuna olin otsustanud ära korrigeerida oma hambumuse ja selletarbeks, et breketeid saaks kandma hakata, tõmmati just selle koosoleku ajal mul hammast välja.

Teisel aastal hakkasin nägema inimeste arengut, mis on ju hea. Siiski ei näinud ma arengut eneses, kuna ma tihti ei olnud nii põhjalikult arialaks valmistunud, kui teised, ei lugenud vabal ajal, ei teinud trenni. Seepärast, kui nägin, kuidas teised täie hooga minust mööda põrutavad, hakkas see mulle omakorda demotiveerivalt mõjuma. Näiteks Sander Rebane, kes oli esimesel kursusel Kalju sõnade järgi täielik “luftikusti”, kuid hakkas suvel kõvasti lugema ja erialaga tööd tegema ning siis ühel päeval, kui meil oli järjekordne tund Garmen Taboriga, ülesandeks Tšehhonted, millega olime üsna algjärgus (st et mul näiteks polnud selle tekstki peas), pani ta kinni suure klassi 105, tassis sinna ajaloolise mööbli, lasi omale Ugalas tega vanamehe grimmi koos habemete ja värkidega ning siis kandis meile oma Tšehhonte ette nagu monotüki. Me jäime kõik suud lahti seda vaatama. Sealtmaalt edasi oli poiss juba püüdmatu, kuna tema töötahe laienes ka regulaarse jõusaaliskäimise ja lugemistuhinale.

Kui esimesel aastal tegime stseene ja võisime nendega minna täiesti uude võtmesse ja üle võlli, siis teisel aastal me seda enam teha ei võinud. Aga ega meie seda alguses ei teadnud. Materjaliks oli Godot'd oodates ja me hakkasime Kristo Veinbergiga selle kallal töötama nii nagu seni oli olnud tavaks ning mõtlesime välja, kuidas oleme kriminaaluurijad. Seda ettenäidates saime üsna palju nahutada ja siis see välja tuligi: “Eelmine aasta olime õnnelikud, kui käivitus mäng. Nüüd prooviks noodi järgi mängida.” Teisipidi õige kah. Esialgu võtta ära piirid ja lasta tudengil enesel otsustada mis vahenditega ta end tööle saab selle asemel, et kõik kohe peaksid raiuma ühte süsteemi, mis mõnele on raskem, kui teisele. Nüüd olen aru saanud, et ega ma isegi teisel aastal tihti aru ei saanud, mida minult taheti. Tihti kippusin mängitsema ning eksisin kõige elementaarsemate käsitöövõtete vastu nagu “avasta!” või “kust tulen, kuhu lähen?” või “kust mõte liigub” jne. See nimekiri on pikk ja aega mul selle kõigega läks enne, kui see hakkas orgaanilisemalt tulema.

Kolmas erialaeksam lõi mulle uuesti reaalsuse näkku, kuidas ma aina uuesti ja uuesti samu lohakusvigu teen. Nimelt ei vali piisavalt hoolikalt materjali, lükkan proove pigem edasi, kui olen esimene (nagu seda oli Sander oma Tšehhontega) ning lõpuks, kui ma maandun heal ja humoorikal tekstil nagu seda oli “inimese kõnelus koeraga”, siis saan teksti nii hilja pähe, et esitan selle ideevaeselt ja igavalt. Pole ime, et ma senimaani kuskil peale laulmise (mis oli vana rasva pealt) “suurepärast” hindeks ei saanud.

Olgugi, et ma polnud kursuse priimus, olin siiski piisavalt hea, et saada esimeses grupis Põhjamaade teatrikoolide nädalasse õpilasvahetusse. Niisiis sain omale loosiga Taani ja Odense, kus asus ka teater, kus maailmas teist korda mängiti Shakespeare'i “Hamletit” (esimene kord oli Inglismaal). Õhtul enne Taani lendamist käisin Linnateatris vaatamas ka Võigemasti lavastatud Taani printsi. Need kaheksa päeva Taanis olid nii inspireerivad. Esiteks võõras riik ja uued huvitavad inimesed. Siis veel see tohutu positiivsus, mis kõiki igal sammul saatis. Mäletan, kuidas ma Karl Edgarile, kes oli Kopenhaageni teatrikoolis, ütlesin, et me peame selle positiivsuse ja teineteise hoidmise enesega Viljandisse kaasa võtma. Tagasitulles mõni päev me suutsimegi, kuid üldiselt olles siiski pigem negatiivses ja kinnises keskkonnas, muutud varem või hiljem isegi selliseks tagasi.

Teise aasta teiseks erialaeksamiks oli Kalju lavastus “**Neetud rist**”, mis oli kokku pandud Shakespeare'i “Hamletist”, “Kuningas Leare'ist”, “Tormist”, Stoppardi “Rosencrantz ja Guildenstern on surnud” ning Undi “Parsifalist”. Lavastusel enesel ei hakka ma peatuma, kuid pärast seda suurt tööd Kalju juures tagasisides uuesti mõista, kuidas mina justkui tammun kohal, ikka veel ei loe, ei tee trenni, samal ajal, kui aina rohkem inimesi teeb justkui “läbimurde” ja avaneb. Pärast seda tagasisideringi oli minu suurim *meltdown* teatrikooli ajal. Esimese hooga ma lihtsalt nutsin end kodus tühjaks ning pärast enesehaletsust hakkasin arutult trenni tegema. Iga päev tegin kätekõverdusi, kõhu- ja seljalihaseid. Samal õhtul tundsin, et mingi muutus p e a b tulema ning selle visuaalseks tõestuseks enesele raseerisin oma pea kiilaks. Tekkis tunne, et nüüd peab hakkama end kõvasti tõestama ning kibestumine oli kiire tulema. Tundsin, et ei taha oma kursusega enam olla ja kaalusin ning salamisi lootsin, et mind võetakse sõjaväkke ja ma saan justkui uue võimaluse siis noorema kursusega koos olles. “Neetud risti” mängisime mõned korrad veel ja siis nägi seda ka Jaanika Juhanson, kes oli pigem just

positiivselt meelestatud ning soovitas meie Ros–Guil'i poistega terve tükk ära teha. Tema sõnad on mulle senimaani lohutuseks meelde jäänud, kui ta ütles, et vahel võtab “avanemine” rohkem aega. See tagasiside oli mulle kuidagi negatiivsusest tagasitoov, kuna taas avanes kursakaaslaste tore pool. Birgit rääkis, kuidas tema nägi selle tüki juures minu arengut, Kaarel rääkis, et minu arutu treenimine (mis õnneks üle kuu ei kestnud) oli ebavajalik ja tähtis on enda tervis. Nii Lauri, Birgit, kui Kaarel ise kiitsid mu keha ning Lauri rääkis, et minutaolist plastilisust on tema väga kaua otsinud ega suuda seda siiani teha. Mulle tehti selgeks, et enda võrdlemine on mürgine ega tule kasuks.

4. Kolmas aasta

Ka sellel suvel mängisime Pokumaal Jaanika Juhansonil lavastust “Pokumäng”, kuid Linda Vaheri ja Imbi Türgi asemel olid sel aastal Liina Leinber ja Birgit Landberg. Lisaks sellele sain kaasa lüüa Ugala suvetükis “**Viimne Võttepäev**”, mis on lugu kuidas tehti “Viimne Reliikvia”. Ühtepidi oli uus kogemus mängida, selleks ajaks juba mulle tuntud, Ugala professionaalsete näitlejatega, mis õpetas mulle, kui tohutult hea meeskonnamängija peab teatris olema, kuid teisipidi oli minu roll võrdlemisi marginaalne olgugi, et olin terve etenduse laval. Nimelt olin peaaegu sõnalise rollita helimees. Lavastaja Peeter Simm oli tihti aga hädas ega osanud tihti suurt midagi ette võtta. Juba siseproovides Ugala oli näha, kuidas näitlejad ise lavastavad ja üsna ausalt öeldes, kui nad poleks hakanud seda tegema, oleks kõik üsna kurvalt lõppenud. Minu “madalseisust” päästjaks pidi saama kolmandal aastal tulev monotükk, mis süstiks minusse ja teistesse usku minusse kui näitlejasse. Selleni oli aga veel aega.

Ugalaga jätkus minul ja Kaarlil koostöö ka sügisel, kui Kasterpalu lavastas seal “**Arabella**” muusikali ning neil oli vaja kõrget meeshäält ning madalat bassi. Meie lauluõpetaja ja Ugala muusikaline juht, Peeter Konovalov, soovitaski kohe meid. Kuna lavastus oli esialgselt välja tulnud juba suvel, Birgitta päevadel Tallinnas, kohandati see suuremate muudatusteta Ugala lavale. Esialgselt trupist säilisid vaid peategelased: Maria Soomets (Arabella), Hannes Kaljujärvi (Arabella isa, kapten Tina) ja Rain Simmul (Rändaja). Ülejäänud olid ugala oma näitlejad, kes kokkuvõttes, mida etendus edasi, seda vähem viitsid mängida. Mida ma sellega mõtlen? Saalist oli näha energeetilist erinevust näiteks Kaarli, kes pani täiega, ja ülejäänud Ugala meeste vahel, kes laisalt lõntsisid ja kes lauludegagi hädas olid. Kõige suurem kompliment tuligi vist esikal, kui laulude autor, Olav Ehala, oli oma naisega kohal ning hiljem mulle peol pihtisid, et nad ei saanud pikalt aru, et minu kehastatav Raudpats oleks hääleliselt erinev

suve omast, kui teda mängis Estonia ooperilaulja. Nad olid pikalt mõelnud, et viimane pidi Londonis olema, kuid kuidas on see siis võimalik. Ka Klaudia Tiitsma, vanemalt kursuselt, ei tundnud mind ära. Tõsi, mul oli tugev grimm ning ma rääkisin teistsuguse häälega, kuid otseselt äratundmatu ma polnud. Ka Lennart Peep ütles pärast kontrolletendust, et temajaoks andis see roll minusse, kui näitlejasse usku. Kahju on muidugi sellest, et kõik oli üsna paigas ning erinevalt Kaarlile käisin ma laval suuresti ainult laulmas, seega ei saanudki ma improviseerida või oma näitlejameisterikkusega hiilata. Ei teagi kuidas seda võtta.

Teisest poolaastast hakkasid üksteise järel valmima monolavastused. Pikalt teadmatuses, millest ma siis lõpuks teen, sain ükspäev inspiratsiooni ühest populaarteaduslikust youtube'i videost ning sealt tuligi mul mõte teha monotükk kadumisest. Täpsemalt siis, kuidas on üldse võimalik 21. sajandil kaduda, kui on olemas DNA-testid, turvakaamerad, jälitatavad mobiiltelefonid jne, kud siiski kaob igal aastal tuhandeid inimesi ja nende hulgas ma ei mõtle mõne katastroofi või vägivallaaktiga seoses kadunud ohvreid. Nii tellisin omale e-bay'st Frank Ahearni raamatu "How to Disappear: Erase Your Digital Footprint, Leave False Trails, And Vanish Without A Trace". Frank Ahearn töötab aastaid mehena, kes aitab inimestel kaduda, kuid kuna see on mäng seadusepiiril, otsustas ta hakata hoopis kadunud inimesi otsima ning kirjutas oma varasematest kogemustest eelnimetatud raamatu. Lugesin selle siis läbi, kirjutasin vajaliku välja ning minu peas oli kujutlus asjadest, mida tahan etenduse ajal teha. Kindlasti peaks seal olema mängisugune piiride ületus ehk kas siis värvin laval juukseid või ajan need just maha, panen läätsed, hävitan tehnikat jne ühesõnaga valmistun reaalse vahenditega kaduma. Mingi hetk tehti siis meile koolis taaskordne kokkusaamine Drakadeemia tudengitega, kellega meil oli siis *speed-dating* ehk kiirkohtingu stiilis 5-10 minutiga idee ja nägemuse tutvustus. Nii käis iga näitleja iga drakadeemiku juures ning lõpuks pandi anonüümselt kirja, keda keegi esimese inimesena koostöötamise eesmärgil eelistas. Minu kõige eelistatum dramaturg oli minu välistanud samal ajal, kui teistel oli suuremas osas match *made in heaven* ehk mõlemad olid teineteise esimesed eelistused. See polnud hea ega ka kõige mugavam algus, kuid me rääkisime ja otsustasime siiski koostööd teha. Nii saatsin minu monolavastuse dramaturgile, Grete Antonile, kõik oma senised materjalid. Minu kartus oli, et see kõik jääb kuidagi loenguvormi ehk "Kuidas kaduda", kuid Grete kirjutas valmis loo mehest,

kes elabki sellist elu ning on oma elus jõudnud just järgmise põhenemiseni. Teksti oli palju ja ma teadsin, et see saab olema ka minu kõige raskem proovikivi, kuna tekst jääb mul aeglaselt pähe. Seega ei teinudki ma proove enne, kui tekst oli enam-vähem peas. Teadsin, et kui tekstile mõtlemine mind enam ei sega, siis võin nagu katsetelgi anda igale tekstile meelepärase tegevuse. Hiljem selgus paljude õppejõudude tagasisides, et nii pole eriti tark teha. Otsisin endale Jaanika Tammaru soovitusel ka lavastuskorraldaja – Eliisa Vellama, kes tegi mu tööd organiseerimisel ja asjade hankimisel oluliselt lihtsamaks. Läbi monolavastuse tegemise sain lõpuks aru, kui suured kangelased on lavastajad ja kui palju rohkem tööd nad peavad ära tegema. See kõik oli tollel hetkel üsna hirmutav. Muidugi ka iseendaga üksi proovi teha polnud kõige lihtsam. Nagu kõik on öelnud, siis kellegi teise pärast proovi tulla on lihtsam, kui üksi ruum võtta ja seal päevotsa intensiivset monoproovi teha. Paljud ideed jäid seoses monolavastusega realiseerimata, kuid juuksed ajasin vahetult enne esikat küll ära ning mängisin selle lavastuse algusesse, et justkui siis ajaks. Samuti käisin prillipoes optikuga rääkimas, et õppida üht-teist läätsedest, kontrollida ära ka minu silmad ning tellida toonivad helepruunid läätsed mullegi. Olgugi, et suurem osa inimesi ei pannud laval tähele, et mul on teist värvi silmad, olid nad mul konseptsiooni mõttes vajalikud ja lisaks sain neid esimest korda elus kanda. Juhendajaga läks nii nagu ikka, kuna jätsin monoka minulikult viimasele hetkele, siis nägi Janek Vadi seda mõni üksik kord ning ega väga palju tema pakutud ideid enam sisse ei mahtunud. Siiski sain lõppkokkuvõttes monokaga **“Liblikas noateral”** maha ja olgugi, et sellest ei tulnud tohutut läbimurret nagu olin teise aasta lõpus lootnud, nägid paljud minus uut tahku ning monolavastuse väljatoomine oli mulle endale tohutult arendav.

Minu esimene diplomilavastus oli Birgit Landbergi **“Aadamamängud”**. Sõna diplomilavastus tõi minu silmeette mingisuguse meisterliku ja suursuguse lavastuse, kuid sedapuhku oli see peaaegu risti vastupidine sellega, mida Birgit ette nägi. Me saime kokku ja rääkisime avatult surmapattudest ja kuidas meie nende mõjus oleme, kuid kokkuvõttes jagati meid ühe või kahekaupa gruppidesse ja me mõtlesime 10-minutilise üsna prformatiivse stseeni, mida siis kordama pidime. Nimelt konseptsioon oli see, et iga patt saab oma toa ning igas toas on siis 5-10 inimest ning iga 10 minuti järel vahetab publik tuba. Seega on kuus gruppi, kes niiviisi roteeruvad. Lõpus tulevad kõik patud kokku, esitavad ühe muusikapala ning kõik. Selle väljamõtlemine ja

tegemine läks ülikiiresti ning mulle jäi küsimus, et kas selline perfonks võibki diplomilavastuse nime kanda. Nüüd võin enesele vastata, et jah, miks mitte. See on Birgiti stiil ja see on omamoodi nauditav.

5. Neljas aasta

Suve algul hakkas pihta minu koostöö MTÜ ühendusega R.A.A.A.M, mis tegi Ugala näitlejate ja Taago Tubina lavastamisel Eesti Maanteemuuseumis lavastust **“Vaga Vend Vahindra”**. Mina sain sellest teada hoopis kolmandate isikute kaudu, et Taago mind sinna lavastusse üldse mõtleb. Kui temaga rääkisin, siis oli ta ebakindlal seisukohal ning üks hetk arvati mind sealt välja. Kuid kuna Sander Rebane ütles rolli siiski üles, sain ma loobumisvõidu ja rolli. Seega hakkasid suve alguses Ugala lugemisproovid ja hiljem väikses saalis ka liikumisproovid, et meil oleks kohapeal vaja vaid pisidetallidega tegeleda. Väga uhke ja alguses kindlasti ka võõrastav, oli Ugala näitlejatega, seekord päriselt, koos mängida nagu võrdne-võrdsega. Võttis omajagu harjumist, kuid kui reepeale saime, oli see vaid lust. Koos minuga olid minu kursuselt veel Lauri Mäesepp ja Karl Edgar Tammi. Lubasime suvel ka pead mungalikult kiilaks ajada, mida tegi ka vanema kursuse Kristian Põldma. Maanteemuuseumis elasime kohapeal. Päeval olid proovid ja hiljem õhtuti ka läbimängud. Kift oli vaadata, kui mäng tööle läks ja teineteisepealt huumor kolmekordistus. Taagol oli üsna kindel nägemus asjadest ja nii saime üsna vahetult enne esikat teada, et suur finaali, mida olime varajastes proovides ikka üht või teisipidi mõelnud, tuleb hoopis kolmandat pidi. Nimelt liigume publikuga tribüünidelt riburadapidi Maanteemuuseumi tagusesse metsatukka, teed kahel pool valgustamas hunnik tõrvikuid, kus ootab neid ees lage maa, mille keskel on kungas, täis põlevaid puupakke ning mille otsas stuupa. Pimedas oli see tulemõlluline vaatemäng kõigi šamaanitrummide ja kongidega maagiline. Lagendikku ümbritsevat metsa värviti LED lampidega ning künka otsas olev stuupa lahvatas rituaalide lõpul leekidesse. Nii prooviprotsessi teine pool, kui ka etendused olid minu jaoks tol hetkel kerge negatiivse varjundiga, kuna taas seisis see ees minu eraelul, mis tol hetkel oli minu jaoks esimene prioriteet. Seega tundsin mingi hetk, et esimest korda teen midagi erialast ainult raha pärast. Tagasimõeldes see muidugi nii polnud. Need pseudoprobleemid, mis tol hetkel

tundusid olevat, olid tühised ja kogu see lavastusprotsess oli väga arendav ja tore. Pigem olidki taas minu sisemised mõrud mõtted ja kompleksid need, mis ümbritseva maailma helgeid toone määrisid.

Neljas aasta oli minu aasta, kuna seni arvukatel castingutel käinuna polnud ma veel kuhugi saanud, kuid nüüd olin teeniv näitleja. Pärast “Vahindrat” hakkasid pihta suve lõpus Ilmar Raagi serjaali “**Vabad mehed**” võtted, kus samuti sõdurit kehastades juustel kasvada ei õnnestunud ja seda terve aasta, kuna kümne osa filmimine ja terve aastaringi kujutamine võttiski nii palju aega. Sarjas sain ma olla väga palju mina ise ehk võtta paljutki enda pealt. Muidugi polnud mu tegelaskuju Mauno Mesine Kristjan Lüüs, kuid teatav vabaduse aste väga palju mind sinna mängis. Esmakordselt sain ma teha midagi, mida olen soovinud väga pikka aega teha. Nimelt, kui vaadata komöödiafilmide–serjaalide sassiläinud kaadreid, näeb mõnel juhul, kuidas näitlejale on antud vabadus huumoriga improviseerida ja kuidas teistel näitlejatel on raske stseenis “kivinägu” hoida. See mul aga õnnestus ning seega saingi alguses sellise kuulsuse, et minuga on raske naerma hakkamata stseenis mängida. Samuti sain improviseerida naljaloo, iga kord erineva, et saaks teha lõike, kuidas mingi grupp inimesi naerab. Mida aeg edasi, seda enam mängis rolli taas minu eraelu. See selleks, et võttepäevad venisid tunde ja tunde üle aja, kuid kuna ma otsustasin astuda ajateenistuse asemel asendusteenistusse, siis tundisn alateadlikku vajadust näidata ümbritsejatele, kui ebamugav mul on selles sõdurisituatsioonis olla. Seega hakkasin omamoodi mässama, mis näitas mind tihti ebameeldivas ja kibedas varjundis. Tore ja naljakas Lüüs muutus poolepealt kergelt ebameeldivaks tüübiks. Muidugi see sõltus taas väga paljust ning nalja sai ikka edasi. Režiissöör Ilmar Raagile meeldisid ikka minu naljad ning kui mu tegelane stseenis ka ei rääkinud, siis pani ta mind rääkima soosides väga palju näitleja omaloomingut, mis on haruldane, kuid väga tänuväärne asi.

Tulles paar sammukest nüüd tagasi, siis neljas aasta algas koolitöö mõistes ikkagi Jaanika Tammaru diplomilavastusega “**Pööriöö**”. Juba kursuse suvelaagris, kui ta meile (lavastusgrupile) oma ideed tutvustas, teha vana-eesti-maagialik tükk, saades inspiratsiooni teostest nagu “Mees, kes teadis ussisõnu”, “Krabat” ja “Kaarnakivi”, olin ma väga huvitatud. Samamoodi läbipaistva teatri konseptsioonist, kus pole kuhugi lavalt “kaduda” vaid kõik on terve aeg laval. Lihtsalt need, kes pole stseenis on lava ääres ja

suunavad valgust või mängivad pilli – laulavad. Kui septembris need proovid pihta hakkasid, oli vahele jäänud pikk suvi, mille kestel ma tuntavalt muutusin nagu seda tegid ka mu väärtushinnangud. Ma hakkasin lugema nagu ma polnud kunagu veel lugenud ning otsustasin oma elu paremini organiseerida, filtreerides sellest tahtmatu. Selle alla kuulus mingi hunnik halba muusikat, mis mulle tegelikult ei meeldi, vanad ja vormitud riided ning ka facebook läbis puhastuskuuri. Miks peaksid minu informatsiooni saama lugeda inimesed keda ma ei tunnegi või kellega pole pea kordagi suhelnud? Seega kukkus 700ne sõbralist alla kahesajaseks. Nüüd, peaaegu aasta aega hiljem saan taas kõrvalpilguga öelda, et ma kaldusin liiga ekstreemsusse, natuke nagu pärast teise aasta Kalju tagasisidet. See tähendas ka seda, et Jaanika Tammaru prooviprotsess sai mulle piinavaks stressiallikaks. Tollel ajaperioodil olin otsustanud, et olen see, kes ma tahan ise olla, mis tähendas seda, et ma ei teinud midagi, et teistele meeldida (ühe eraelulise erandiga, muidugi). See omakorda tähendas aga, et lõputud homoerootilised ja seksistlikud naljad, mida mu kurakaaslased Mihkel, Silver ja Märt tekitasid, rikkusid mul hetkega tuju. Teisipidi, kuna mu elus olid ka eraelulised muutused, oli mu fookus suuresti seal, mis tähendas, et ma tahtsin, et kokkulepetest peetaks kinni. Mida ma selle all mõtlen? Ma mõtlen seda, et kui on kokku lepitud, et proov algab mingil kellaajal, siis ei maga kaasnäitleja sisse, mis esimesel kahel aastal Kaljuga oleks mõnele saatuslikuks saanud, kuid nüüd oli rihm taas lödvemalt. Teisipidi igasugune lõpuaegadest ülesõitmine tegi võimatuks ülejäänud elu planeerimise. Sel kõigel oli muidugi see hea efekt, et ma tahtsin proovis reaalselt tööd teha ning sellele keskenduda. Seega, kui poisid kõvasti nalja tegid ning muud möla ajasid, lendas stressi level taas läbi lae. Ma olin sellel ajaperioodil päris raske inimene, kellega tööd teha, kui taheti poole tagumikuga proovis olla nagu seda olin mina kolm aastat teinud. Lõpuks ei pidanud ma enam ühel õhtul vastu ja kirjutasin Jaanikale kirja:

Ma vabandan, Jaanika, et kirjutan sulle sellisel teemal ja veel rohkem sellisel kellaajal. Sina võid end järgnevalt kirjeldatud mure pretensioonidest justkui välja arvestada ehk ma ei heida sulle midagi ette. Ma lihtsalt vajan kedagi n.ö grupist, kes teaks tõde.

Pööriöö proovid on vaimselt väga väsitavad. Pidev seksuaalne alatoon, seksuaalsed naljad (ja tundub, et KÕIK) peab olema seksuaalne, peab sellest rääkima, seda imiteerima, tegema kohatuid märkusi (nais)kolleegide aadressil (mingi sündsuse piir ja kasvatus võiks ju olla. Ei?) ja see lõpmatu, ammu ammendunud, väsitav...

Ja sellepärast iga kord, kui hakkab siia proovi tulema, tekib minus stress, tekib vastikustunne ja ma ei taha uuesti ja uuesti sellesse keskkonda sukelduda. Seega, püüdes kaitsta end, sulgun ma endasse ja olen tihti tõrjuv, et kellelgi poleks vaja arvata, et minuga oleks tore mõnd seksinalja teha või mind käperdada. Proov pole koht kus aega veeta, vaid kus proovi teha (vähemalt minu jaoks). Ainus hetk kus tunnen end turvaliselt (loe: hästi) on see, kui läbimäng reaalselt käima läheb ja ma ei pea kartma kuskilt labasuselaviini.

Aga ma ei saa seda rääkida, sest tõsiseid sõnavõtte hakatakse aasima. Kuidas saab sellises keskkonnas töötada? Austus kaasnäitleja, rääkimata teise inimese vastu puudub. Seega olen lülitanud end välja, mis teile mõjub kui "ilmselt on Lüüsil jälle paha tuju". Viimasel ajal olen palju mõelnud psühholoogi juurde minemisest, kuna olen hakanud arvama, et äkki on viga minus (kuna ainult mind tundub see häirivat), äkki on mul bipolaarsus ehk bipolaarne psüühikahäire?

Tihti ei suuda ma kõige seetõttu, mis minus proov-proovilt aina paisub, proovi lõppu ära oodata. See ei ole normaalne. Miks see peab nii olema? Mulle väga meeldib mu roll, mille oled mulle andnud ja ma nautisin selle lavastuse kallal töötamist täiel rinnal (ma pole vist varem nii põhjalikult end lavastuseelsesse protsessi pühendanud). Ja valus on lugeda Liina blogist, kuidas neil on seal suurepärase klapp ja elu parim aeg... Sina pole milleski süüdi. Sina ei pea midagi ka tegema. Enam pole palju jäänud. Ma saan hakkama. Lihtsalt pidin kellelegi sellest rääkima, kes minu üle kohe nalja ei hakka tegema ja mind ehk mõistab.

Ja ma tean kui ebaaus ja egoistlik inimene ma olen, kui ma teile hommikul appi ei tule, kuid Maris sõidab spetsiaalselt täna viimase bussiga Viljandisse ja ma kavatsen end üks kord homme hommikul üle pika aja, välja puhata ja pikalt magada ning seda seetõttu, et võib-olla mitte haigeks jääda või siis seetõttu, et mitte olla stressis. Kumb on õigem? Ei teagi. Ma pole ainus, kes haiglane on ning oma tervist hoidma peaks, kuid ma ei jaksa hetkel enam empaatiline olla ja lihtsalt võtsin vastu otsuse olla natukenegi õnnelik.

Pärast selle kirja saamist rääkis Jaanika inimestega ja nad rahunesid veidike ning tõmbasid tagasi, kuid mitte kauaks. Seepeale kirjutasin kirja ka Mihklile, mis oli põhimõtteliselt sama kiri mõningaste kärbeta ja lõpuga:

Taaskord, ma ei süüdistata sind ainuisikulisena ning ilmselt, kui oleksin sinuga juba siis nelja silma all või kasvõi kirja teel sellest rääkinud, oleks minu jaoks ka see

prooviprotsess olnud valutum. Miks ma aga pöördun sellise (ilmselt üllatava) kirjaga sinu poole. Ma saan aru, et sinu jaoks või su sõpruskonnas on see täiesti normaalne omada suuremat füüsilist (tihti seksuaalse alatooniga?) kontakti. Mina selline inimene pole ja ma paluksin, et see minu aadressil lõppeks. Mind pole vaja katsuda. Teiseks on (vähemalt minu jaoks) mingid asjad privaatsed, isiklikud ja pühad. Oled ehk juba märganud, kui põlema ma lähen, kui te Marise aadressil midagi räägite (Vabade Meeste võtetel korra oli üks konfliktimoodi asi, kui labase kommentaari tõttu palusin kasvõi austusest minu vastu mitte nii rääkida). See käib ka teisipidi. Mind ausõna ei huvita sinu või kellegi teise seksuaalelu ning pole vaja sellest ka kogu aeg rääkida (seda enam proovides, kus me tegeleme hoopis teise asjaga). Sama kehtib ka kõige seksuaalse immiteerimise, veel rohkem kellegi teisse peal immiteerimise kohta. Minu jaoks läksite sellega üle piiri ning proovist proovi see ei lõppenud. Mis olnud, see olnud, kuid lihtsalt teadmiseks edaspidi. Sama moodi on harjumatu (kuna ma eeldan, et seal sõpruskonnas, kust sa tuled on see normaalne), et käsi avalikus kohas ja teiste (rääkimata naisterahvaste) ees püksis on. Pärast genitaalide või tagumikus uuristamise sa ju käsi ei pese, kuid teised peavad sinuga stseeni tegema. Birgit on sulle nüüd proovinud seda läbi nalja ka selgeks teha. Taaskord, mind on kasvatatud lihtsalt teisiti ning võib-olla olen mina veidrik, kuid nagu ma Jaanikaga rääkimisest aru sain, probleemid ei lahene, kui neist ei räägita.

Seega vabandan, et pean sulle, kui inimesele, kellest ma tegelikult väga palju lugu pean, sellise kirja kirjutama, kuid ma tunnen, et kui ma tahan sinuga tulevikus koos töötada, pead sa teadma minu seisukohti.

Ma ei tea kas nüüd sellepärast, et nii mu tegelaskuju, kui tol hetkel ka mina, olid kaasvõitlejatesse vaenulikult suhestatud, kuid esmakordselt sain ma näitlejameisterlikkuse "suurepärase". Muidugi selle avastasid mitmeid kuid hiljem, kuna olin ammu igasuguse toetuste ja heade hinnete lootuse maha matnud, seega ei tundnud ma selle vastu huvi.

Esimene diplomilavastus professionaalse lavastajaga oli "1987" ja Ivar Põlluga Tartu Uue Teatri alt. Alustasime proove Viljandis, kus esialgu, nagu ikka, istusime laua taga, vaatasime filme, lugesime teineteise kodutöid, mis neil olid uuritud 1987. aasta kohta ja lugesime eeldusena läbi ka Valdur Mikita "Lingvistilise metsa". Olles mõningal määral tutvunud varem ka oma vanemate lugudega, missugused veidrad ajad siis olid,

hakkasime tasapisi tegema erinevaid etüüde. Üsna alguses sai välja öeldud tõsiasi, et lavastuse ajal on meil peas gaasimaskid, mis välistas justkui kõne ja mis diplomilavastuses peamine, noorte näitlejate näod. Teisipidi andis see mingisuguse vabaduse, mida ma iseloomustaksin natuke kui sellist olukorda, kus sa ei pea näitlema. Miimika on ju null ning samuti kõne. Jääb alles vaid keha, mida läbi liikumise kuidagi eristada. Kui enne prooviprotsessi rääkisime Ivariga ka bändivõimalusest ja ladusime ette nimistu pillidest, mida saaks kasutada, jäi sisse vaid Birgiti ja Liina sarve-duett, kui nad proovisid hakkama saada isamaalise instrumentaalversiooniga loost “Ei ole üksi ükski maa”. Väga pikalt ei saanud me aru mis sellest kõigest üldse välja tuleb ja kui me Ivarilt küsisime, siis vastas ta, et ärgu meie seepärast muretsegu ning ega ta isegi seda tea. Kõrvale harjutasime “Ei ole üksi ükski maa” kooriversiooni, mida me proovisime küll kifti mitmehäälese aranžeringuga, kuid mis Ivari sõnul liiga keeruliseks ja koorilaululikuks läks. Kaarel, kes sellega aina püsis ning uusi noote välja kirjutas ning isaga mõtles, andis ühel hetkel lihtsalt alla ning muutus selle soo suhtes skeptiliseks. Ivari taotlus oli lõpuks saada võimalikult üks-ühene versioon sellest 87. aasta salvestusest, mille toleaeagsed kuulsad lauljad ühiste jõududega sisse laulsid. Nii me selle intonatsioonipealt ära õppisimegi. Kui me lõpuks Tartusse läksime ja saime olla kostüümidega ja õiges kohas, milleks oli Tartu Ülikooli vana kirik ehk Y-galerii, siis loksus kõik kokku. Muidugi paljude, kaasaarvatud minu, maitsele oli lõpp-produkt aeglane, kuid ka see oli Ivari taotlus, et näidata selle aja rutiinsust. Pärast kaht tundi sellist kulgemist raputab publiku üles muidugi häire ja juhtnööre karjuvad, esmakordselt nägudega, noored näitlejad, kes lõhuvad tunde kestnud neljanda seina ning kõik tribüüni alla varjendisse suunavad, kus pimedas siis vanaaegse sünteka ja kitarrisaatel tuleb esitamisele “Ei ole üksi ükski maa”. Esietendusel oli see laul koos varjendist väljas möllava tohutu sõjamõllu helidega võimas ja liigutav, kuid mida etendus edasi, seda pateetilisemalt see kõlas ning mõnigi kord toi selle laulu algus inimeste seast turtsatusi. Poolte etenduste pealt võttis Ivar siiski nõuks lavastust veidi kärpida, mis minumeelest tegi selle palju talutavamaks ja lõppkokkuvõttes väga heaks omapäraseks lavastuseks. Mis mind väga palju Ivari puhul häiris oli see, et tema jaoks polnud proovi lõppkellaajad tähtsad ning ilma mainimata ta proovi lõpetada ei märganud. Samas nõudis ta alustamisel täielikku punktuaalsust, mis mõjus lihtsalt silmakirjalikuna. Eks vahepeal see meid kergelt raksu ajas, kuid tõesti vaid korraks. Kalju seda vaatamas ei käinudki, sest tema jaoks oli see mõeldamatu, et diplomilavastuses pole meie nägusid

näha. Ma mõtlen, et teisipidi tõmbab see just tähelepanu, kuid jah, ega võõras ju ei tea keda keegi täpselt laval kehastas.

Teise professionaalse lavastaja, Ingomar Vihmari, käeall Eesti Draamateatris, valmis diplomilavastus **“Romeo & Julia”**. Eks esialgu oli jutt, et kõik otsivad materjali ja teeme ikka mingi noorteka mida ise teha tahame, kuid lõpuks jäi, meile üllatusena, “Romeo ja Julia”. Eks see skeptiliseks esialgu ikka tegi, kui mõtlesid, kui iganenud kogu see materjal on, kuid Ingomar tegi imesid, kuid küll me sellni alles jõuame. Niisiis algas 3–kuuline, küll pausidega, kuid siiski pikk prooviprotsess Viljandis, kus hakkasime teksti lugema ja ülelugema ning lõpuks ka kärpima ning otsima seda tuuma, mis tegelikult veel tänapäevalgi kõnetaks. Ühel hetkel saime teada ka rollid ning ootamatult pani Ingomar kõik peale Mihkli duublisse. Mitte küll selliselt, et pooled etendused oleksid vabad, kuid nii, et igaühel on vähemalt kaks rolli, mis siis vahetuvad. See tähendab muidugi poole suuremat tööd ja poole vähem prooviaegu seda rolli proovida. Juuliateks ei valinud Ingomar kedagi vaid ütles, et kes on tema, et võtab mõnelt võimaluse sellist rolli teha, mis oli ka veidi pettuma panev ja mõjus otsustusvõimetuna, kuid teisipidi oli tal õigus. Nii mõtlesid tüdrukud järele ning Liina ütles esimesena, et tema oleks pigem Amm, kui Juulia. Seega jäid võimalikku armastajat kehastama veel Kaija, Birgit ja Laura. Raske on ära öelda peaosast ja veel sellises teatris. Järgmisel päeval oli Ingomaril aga uus mõte, mis lükkas Laura duublisse Liinaga, võttes temalt Julia võimaluse. Olgugi, et Laura oli olnud kahevahel, poetas ta pisara. Üleüldse oli Ingomar väga “pehme” lavastaja, kes rääkis väga palju tunnetest ja hoolimisest ja armastusest, mis oli alguses võõrastav, kuid teisipidi avav ning täielik vastand Kaljule. Teisipidi ilma Kalju kindla aluseta poleks olnud see võimalik. Ingomar taotles täielikku vabadust ja taunis laval kannatamist. Seega tulid kõigi rollid väga nende endi peal, kõik oli õige ning kõik sündis laval. Talle ei meeldinud anda lavastajalikku tagasisidet, sest samamoodi ei tahtnud ta hakata oma tõe peale suruma, mis pani pikaks ajaks ikka kahtlema küll, et mis sellest kõigest siis ometi välja tuleb. Tuli aga see, et raputasime tolmu iidvanalt näidendilt ning tegime selle isiklikuks. Laval polnud võimalik eksida, seega oli vabadus ja orgaanilisus. Üleüldises tempos võis küll kahelda, kuid samas ei pidanud peale teksti pähesaamist enam millegi pärast muretsema. Isegi stseenide ja ajalis-ruumilised piirid lahustusid, kuna Ingomar ei tahtnud, et oleksid stseenid, kus “nüüd lähen lavalt ära ja tulevad teised”. Seega võisime

laval olla ja mitteolla oma suva järgi. Muidugi sellel printsiibil, et keegi ei taha ju tahtlikult kellelegi “sitta keerata”. Tänu piiride puudumisele ja selgele mõttele olime juba nädal aega enne esikat põhimõtteliselt omadega valmis. Tegime küll läbimänge, kuid otseselt midagi harjutada polnud ju vaja. Kuidas oleks saanudki. Kõik ju juhtuski selles hetkes ja varemaid õnnestumiseid taasluua oli võimatu ja lausa vale. Jah, mingeid erilisi karaktereid välja ei kujunenud, sest keegi ei mängitsenud, mis on tegelikult ka viimane asi, mida Shakespeare vajab, vaid olidki näitlejad, kes ei andnud millegagi oma tegelasele hinnanguid.

Kokkuvõte

Olen kindlal veendumusel, et teatrikool on kasvatanud mind inimesena ja selle kestel olen õppinud näitlejaks. Näitlejaks õpetada ei saa – seda on elu näidanud. Mõnel võtavad teatud protsessid rohkem aega kui teistel ning midagi jõuga läbi suruda või esile kutsuda ei saa. Eks sellest, kui andekas üks või teine inimene on, on kokkuvõttes vähe abi. Ka väikeste eelduste, kuid suure pühendumuse ja tööga võib inimene tohutult areneda. Teatrikool õpetab meile keele, milles suhelda ja milles mõelda. Teatrikool keskendub küll ühele erialale, kuid õpetab samas nii palju muud, justkui poleks võimalik puhtalt näitlejmise käsitöökursi omandada, rebimata kõigest muustki kaasa tükikesi. Silmaring, ellu suhtumine, väärtushinnangud – kõik see kleepub külge ka kõige laisemale teatritudengile ning olgu pettumused ja mõõnad nii sügavad, kui tahes, tähtis on olla teineteisele toeks ning siis saab kõigest mööduvast üks suur õppetund. Oleks see kõik meeles ka siis, kui mure morjendab olevikku.

Nagu peaaegu igal teiselgi teatritudengil, on minulgi olnud vähese motiveerituse perioode, madalseise ning mõtteid, et ehk peaks olukorda moel või teisel kardinaalselt muutma, kuid järsud ja ekstreemsed muutused pole kunagi tervislikud. Kui ma Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemiasse sisse sain, täitus mu unistus. On väheseid hetki, mis on olnud nii rõõmsad mu elus. Vahel ma mõtlen, et ma olen tagant järele targem, kui olevikus ja oi kui tore oleks kõike seda uuesti alustada ning olla hingega asja juures, pühenduda 100% erialale. Kuid siis ma mõtlen, et see pole mina. Minu jaoks on elus nii palju muudki tähtsat. See ei tähenda mingisuguse keskpärasusega leppimist, ei. Selle lohega me veel võitleme, kuni ma ta õlule tõusen. Olen tänulik neile inimestele, kes on olnud viimased neli aastat minu ümber ning kõik mind õpetanud. Tõsi, mõnele õppejõule võime olla vaid ühed paljudest, kellega aasta-paar on koos veedetud, kuid meile olete Teie ju ainsad, kelle me võtame oma südames hauda kaasa. Aitäh.

SUMMARY: My life in art

I'm sure, that Theatre school has made me grow as a person and therefore I have learned to become an actor. Life has taught that one cannot teach how to act. For some, things take more time than others and therefore you can't force anything. Being talented isn't gonna' help you. Even with some dust of talent, but with big commitment and work, you can progress enormously. Theatre school teaches us the language to communicate in and think. Theatre school focuses to only one subject, but teaches so much more, like if it wouldn't be possible to master only the art of acting without grabbing bits and pieces from everything else. It broadens one's horizon, teaches what to appreciate in life – everything sticks to even the laziest of them all. No matter what is it – disappointment or bad times in life, it's important to be there for one another and only then everything in past makes itself to be the ultimate lesson. If one could only remember this while being down.

Like every other theatre student, I have had also periods with low motivation and thoughts to change my current situation drastically but extreme changes in life bring no good. When I was accepted to this school, my dream came true. There has been only few more moments in my life, when I was happier. Sometimes I think that how great it would be to start everything from scratch and then perform perfectly, commit 100% to my speciality but then I realize that it would not be me. To me, there is so much more in life as well. That doesn't mean that I'd surrender to become common actor, no. I will defeat that dragon until I win. I'm grateful to people who have been around me for these four years – each and every one have taught me something. True, for some we are just dust in the wind to deal with for one or two years but for us, You are the only ones who we take into our hearts and never let go. Thank you!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristjan Lüüs,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Minu elu kunstis, mille juhendaja on Germen Tabor,
  - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **25.05.2015**